

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัยเรื่องปี่ชวาในงานพระราชพิธี ทำให้ได้ทราบถึงความเป็นมาของปี่ชวา ที่เข้ามามีบทบาทในวงเครื่องดนตรีบรรเลงประโคมในงานพระราชพิธี นอกจากนี้ยังได้ทราบถึงระบบการถ่ายทอดการเป่าปี่ชวา อีกทั้งการนำปี่ชวาเข้าไปใช้บรรเลงประกอบในขั้นตอนต่างๆ ของงานพระราชพิธี และยังสามารถสรุปรูปแบบลักษณะสำคัญของการใช้บทเพลง การบรรเลงเพลงสำหรับประโคม เอกลักษณะของปี่ชวา ระบบการบรรเลงในวงเครื่องดนตรีประโคมในพระราชพิธีที่จัดขึ้นประจำปีในปัจจุบัน

การศึกษาประวัติความเป็นมาไม่พบเอกสารยืนยันว่ามีการนำปี่ชวาเข้ามาใช้ในงานพระราชพิธีตั้งแต่สมัยใด มีปรากฏหลักฐานทางเอกสารเพียงว่ามีการนำเครื่องดนตรีต่างๆ เข้ามาใช้โดยมีกำหนดประเภทหน้าที่ของเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ และมีการจัดแยกเป็น 2 ลักษณะ โดยมีเครื่องดนตรีประโคมสำหรับพระมหากษัตริย์เสด็จพระราชดำเนิน โดยจัดตั้งกันเป็นกระบวน และเครื่องดนตรีประโคมสำหรับการละเล่น โดยภายหลังกำหนดให้เป็นวงปี่พาทย์ โดยสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นปรากฏเอกสารบันทึกว่ามีการจัดตั้งกระบวนพยุหยาตราแล้ว มีการนำเครื่องดนตรีเข้าประโคม โดยจัดตั้งเป็นกระบวน และมีการนำปี่เข้ามาประกอบในเครื่องดนตรีประโคมแล้ว โดยสมัยนั้นมีหลักฐานปรากฏว่ามีการนำกลองแขกเข้ามาใช้ ซึ่งน่าจะพอสรุปได้ว่ามีการนำปี่ชวาเข้ามาใช้ในการประโคมในงานพระราชพิธีปรากฏในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น

การถ่ายทอดการเป่าปี่ชวาในงานพระราชพิธี สามารถสรุปได้ว่าไม่มีระบบการถ่ายทอดที่เป็นระเบียบแบบแผนอย่างชัดเจนเป็นการถ่ายทอด โดยใช้ความชำนาญจากการปฏิบัติงานพระราชพิธี โดยมีการถ่ายทอดกันระหว่างผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่จนชำนาญแล้วถ่ายทอดให้ผู้เข้ามาปฏิบัติงานใหม่ โดยส่วนใหญ่ผู้ที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในงานพระราชพิธีก็จะมีพื้นฐานของการเป่าปี่ชวามาก่อนแล้ว ดังนั้นระบบการถ่ายทอดจึงเป็นเพียงการชี้แนวทาง มีการถ่ายทอดเพลงสำคัญที่จะต้องใช้ในงานพระราชพิธีและชี้แนวทางของการเป่าปี่ในช่วงต่างๆ ซึ่งผู้เป่าปี่ก็จะต้องมีความรู้เรื่องขั้นตอนของพระราชพิธีประกอบกันไปด้วย

ผู้วิจัยยังพบว่าในเรื่องของการถ่ายทอดการเป่าปี่ในปัจจุบัน ก็มีการแยกสำนวนของการเป่าเป็น 2 แบบ ซึ่งทั้งนี้การศึกษาพบว่าสำนวนเพลงที่รับถ่ายทอดนั้นมาจากครูท่านเดียวกันแต่มีการแยกสำนวนกันตรงช่วงของผู้รับถ่ายทอดแล้วถ่ายทอดต่อให้ผู้เข้าใหม่ไปคนละสำนวน โดยผู้วิจัยศึกษาพบว่า เกิดจากการดำเนินทำนองของเพลง ที่ผู้รับถ่ายทอดนำมาเปลี่ยนการดำเนินทำนองใหม่แล้วแยกกันไปคนละอย่าง ดังเช่น

การเป่าขลุ่ยเพลงในปีโจนซึ่งจะต้องเริ่มด้วยการท่อนเนื้อเพลงคำว่า “ไอ้ทูลกระหม่อมแก้วเอ๋ย” ผู้รับการถ่ายทอดอาจจะได้รับการถ่ายทอดมาเหมือนกัน แต่ก็นำมาเป่าดำเนินทำนองไปคนละอย่าง และต่างก็สืบทอดให้ผู้เข้าใหม่ไปคนละอย่าง แต่ก็มีการใช้ในพระราชพิธีเหมือนกันทั้งสิ้น โดยที่จะมุ่งเน้นแต่เรื่องพระราชพิธีให้สมบูรณ์

การนำปีชวามาใช้บรรเลงในเครื่องดนตรีประ โคมในงานพระราชพิธีในปัจจุบันนั้นพอสรุปได้ว่า มีรูปแบบการจัดประเภทของวงเครื่องประ โคมเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. วงเครื่องประ โคมวงปีชวากลองชนะ จะจัดอยู่ในรูปแบบของการประ โคมดนตรีโดยการจัดตั้งเป็นกระบวนพยุหยาตรา ปีชวาเป็นผู้เป่าดำเนินทำนอง มีกลองชนะจัดตั้งเป็นกระบวน และมีกลองสองหน้าหนึ่งใบเป็นผู้ตีนำ
2. วงเครื่องดนตรีบรรเลงวงปีชวากลองแขก มีการจัดตั้งเป็นเครื่องบรรเลงประ โคมโดยมีปีชวาเป่าดำเนินทำนองและใช้กลองแขกเป็นผู้กำหนดจังหวะหน้าทับ ใช้บรรเลงประ โคมในขั้นตอนของงานพระราชพิธี

บทเพลงต่างๆ ที่นำมาใช้เป่าปีชวาในงานพระราชพิธีนั้นจากการวิจัยพบว่ามีการใช้รูปแบบเพลงที่พอสรุปได้ดังนี้

1. บทเพลงเฉพาะในพระราชพิธี โดยใช้ชื่อของเพลงที่บรรเลงเป็นหลักเพื่อให้สอดคล้องกับขั้นตอนของพระราชพิธี พบว่าในขั้นตอนต่างๆ ของการปฏิบัติพระราชพิธีนั้นมีการใช้บทเพลงตามชื่อที่สอดคล้องกับการปฏิบัติพระราชพิธีนั้นๆ อย่างเหมาะสม
2. เป็นเพลงประเภทสองชั้นสั้นๆ ที่อยู่ในกลุ่มเสียงเดียวกันสามารถเชื่อมต่อกันได้ ทั้งนี้เพื่อสะดวกต่อการดำเนินทำนองของปีชวา โดยใช้ทางเสียงชวาเป็นหลักเพลงที่นำมาใช้ก็เป็นเพลงที่มีจำนวนเสียงเดียวกัน มีเอกลักษณ์คือ
 - เพลงประเภทสองชั้น
 - มีเท่าเสียงขึ้นเพลง
 - ทำนองซ้ำกัน
3. เป็นเพลงเอกลักษณ์เฉพาะของการเป่าปีชวาได้แก่ เพลงสรรหมา ซึ่งเป็นเพลงประเภทหนึ่งที่ใช้เฉพาะในการบรรเลงปีชวากลองแขก

จากการศึกษาพบว่าในรูปแบบของการบรรเลงเพลงในขั้นตอนของพระราชพิธีนั้นในการบรรเลงจะต้องบรรเลงอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะนี้พบการบรรเลง 2 รูปแบบ คือ

- การเชื่อมต่อเพลงอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้วรรคเพลงของเพลงต่อไปที่อยู่ในกลุ่มเสียงเดียวกันเข้าเชื่อมต่อกันโดยไม่ขัดจังหวะของกลอง
- การทอดลงจบเพลงๆ หนึ่งสามารถหยุดบรรเลงได้ชั่วขณะแล้วจะต้องรีบบรรเลงต่อเพื่อที่จะบรรเลงเพลงที่จะนำมาเชื่อมต่อในกรณีทีเพลงที่จะนำมาเชื่อมต่อเป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงต่างกันออกไป

ผู้วิจัยยังพบว่าบางครั้งยังมีการนำกลุ่มเพลงสองชั้นอีกจำนวนหนึ่ง ที่ชื่อเพลงไม่สอดคล้องกับขั้นตอนของการปฏิบัติพระราชพิธีมาใช้เป่า เมื่อศึกษาพบว่าในบางช่วงของพระราชพิธีมิได้กำหนดเป็นรูปแบบเหมือนประเภทเพลงไทยแต่อย่างใดว่าจะต้องใช้เป็นรูปแบบเฉพาะกาล ซึ่งบางช่วงก็จะคำนึงถึงพระราชพิธีเป็นหลัก โดยมีได้กำหนดกฎเกณฑ์ในการใช้เพลงแต่อย่างใด

ในการดำเนินวิจัยครั้งนี้เพื่อการค้นคว้าว่า ปีชวาที่ปรากฏอยู่ในงานพระราชพิธีนั้น ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งปัจจุบันมีความเป็นมาและสิ่งที่เกี่ยวข้องอย่างไร จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า มีการรับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดียถ่ายทอดกันเป็นช่วงๆ จนกระทั่งมีการปรับเปลี่ยนใช้โดยกระบวนการต่างๆ จากความเชื่อ จากรูปแบบของสังคม จึงมีการพัฒนาเป็นรูปแบบในการบรรเลงประ โคมและถูกปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของเหตุการณ์ต่างที่เกิดขึ้นทางสังคมจนกระทั่งปัจจุบัน

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยที่ค้นพบว่า ในระบบโครงสร้างของดนตรีเครื่องประ โคมในงานพระราชพิธีนั้นมีเครื่องดนตรีอีกหลายประเภทที่ควร จะได้รับการสืบทอด เช่น การเป่าแตรประเภทต่างๆ ซึ่งมีรูปแบบการบรรเลงที่ควรค่าแก่การศึกษา อีกทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่สูงยิ่งสำหรับชาติไทย สิ่งที่คุณควรพระบารมีจึงคงอยู่ตลอดไป ปัจจุบันผู้วิจัยเห็นปัญหาต่างๆ ของงานเครื่องประ โคม ด้านการเผยแพร่ความรู้ทางเครื่องประ โคม ทั้งการขาดแคลนบุคลากรในการบรรเลงเครื่องประ โคม และระบบต่างๆ ดังที่ได้ศึกษาในงานวิจัย ทำให้บทบาทและความสำคัญของดนตรีประกอบพระราชพิธีลดน้อยลง หากในภายภาคหน้ามีผู้ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลต่างๆ ไว้เป็นหลักฐานให้กับคนรุ่นหลังที่มีความสนใจได้ศึกษากันอย่างกว้างขวางต่อไปในอนาคตก็จะนับว่ามีคุณค่า และเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลในการสืบสานวัฒนธรรมจารีตประเพณีทางพระราชพิธีที่ล้ำค่า โดยบรรพบุรุษได้สืบสานมาให้เป็นภูมิปัญญาของชาติไทยสืบต่อไป